

Høringsdokument

Skogen - en kilde til verdiskaping og klimagevinst

Regionalt skog- og klimaprogram
for Troms og Finnmark 2019-2022

*Ett av fire delprogram under Regionalt bygdeutviklingsprogram for Troms
og Finnmark - et strategiprogram for næringsutvikling og miljøinnsats i
landbruket*

Innhold

1.	Innledning.....	3
1.1.	Føringer	3
1.2.	Prosess.....	4
2.	Ressursgrunnlaget.....	4
1.3.	Skogressursene i Finnmark.....	5
1.4.	Skogressursene i Troms.....	7
3.	Hovedmål	9
4.	Satsingsområder.....	9
4.1.	Skogproduksjon	9
4.2.	Avvirking	10
4.3.	Avsetning og videreforedling	11
4.4.	Økt bruk av tre.....	12
4.5.	Transport av skogsvirke.....	13
4.6.	Skogbruksplanlegging.....	15
4.7.	Rekruttering, kompetanse og forskning.....	16
4.8.	Skogbrukets klimabidrag	18
4.9.	Skogbrukets miljøtiltak.....	19
5.	Økonomiske virkemidler	20
1.5.	Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer – Fylkesmannen	20
5.2.	Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)	21
5.3.	Skogfond og rentemidler.....	22
5.4.	Tømmerkai og -terminaler – statsbudsjettet	22
5.5.	Spesielle midler til kystskogbruket – statsbudsjettet.....	23
5.6.	Skogbrukets utviklingsfond - Landbruksdirektoratet	23
5.7.	Skogtiltaksfondet – enkroningen – Norges skogeierforbund.....	23
5.8.	Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket – Innovasjon Norge.....	23
5.9.	Treprogrammet – Innovasjon Norge.....	24
6.	Kommunale tiltaksplaner og retningslinjer for bruk av virkemidlene.....	24
6.1.	Kommunale tiltaksplaner for skogbruk	24
6.2.	Retningslinjer for skogsvegbygging og drift med taubane, hest o.a.	24
6.3	Hovedplan for skogbruksplanlegging	24

Forsidebilde: Bjørke- og furuskog i Revsaksskaret/Rautakuru i øvre Pasvik. Foto: Fylkesmannen i Finnmark.

1. Innledning

I Troms og Finnmark drives verdens nordligste skogbruk. Betydningen av skogbruket har vært og er betydelig, både i dagens samfunn og i tidligere tider. Gjennom historien frem til i dag har folk hatt nytte av trevirke til varme og lys, til utstyr og bruksting, til redskaper og fremkomstmidler. Skogen har gitt materialer til sleder, vogner og skip, hytter og hus. Veden ga trekull til bruk når jernet skulle bearbeides i smia.

God forvaltning av skogen gjennom generasjoner gjør at vi i dag kan bruke den både til fritid og næring. Vi plikter også å videreføre disse godene til våre etterkommere. Skogen er en viktig arena for aktivitet for mange brukergrupper, både turgåere, mosjonister, barn og ungdom i lek og aktivitet, som bosted, og for næringsutøvere som tar ut virke i større eller mindre omfang til ulike bruk.

Skogens rolle i klimasammenheng blir stadig tydeligere, ettersom fokuset på klimaendringer øker. Lagring av CO₂ i skog er en sikker, rask og kostnadseffektiv metode for CO₂-binding. I tillegg har skogen funksjon som ly og vern mot vær og vind.

Det produktive skogarealet i Troms og Finnmark utgjør 8,16 millioner dekar, med en årlig tilvekst på 640 000m³. Samlet sett er det sysselsatt ca. 420 personer i skogbruket i regionen, med en verdiskaping på ca. 390 millioner kroner i primær- og sekundærproduksjon.

1.1. Føringer

Regionalt skog- og klimaprogram for Troms og Finnmark (RSK) 2019-2022 er det delprogram i Regionalt bygdeutviklingsprogram (RBU) for Troms og Finnmark 2019-2022. Alle fylker i Norge har utarbeidet RBU med virkning fra 2013 til 2016, senere forlenget til å gjelde ut 2018. I brev av 20.9.17 fra LMD til fylkesmennene ble det gitt føringer for rullering av RBU.

RBU skal inneholde regionale planer og virkemidler for å fremme landbruksbasert næringsutvikling og målrette miljø- og klimaarbeidet. Programmet består av tre delprogram: Regionalt næringsprogram (RNP), Regionalt miljøprogram (RMP) og Regionalt skog- og klimaprogram (RSK). I Troms og Finnmark er det valgt å legge til et matjordprogram som et fjerde delprogram under RBU. I tillegg til de fire delprogrammene er det laget et overordnet RBU-program der utviklingstrekk for landbruket i regionen er beskrevet og der overordnede mål og satsingsområder trekkes frem og synergier trekkes mellom programmene.

RSK skal omfatte ordningene tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer, tilskudd til skogsvegbygging og tilskudd til drift med taubane, hest o.a. Programmet bør inneholde en kortfatta beskrivelse av status og regionale utfordringer på disse områdene og hvordan virkemidlene skal prioriteres brukt.

Programmet skal bygge opp under et aktivt og bærekraftig skogbruk, for økt verdiskaping og klimabidrag, slik det fremgår av Meld. St. 6 (2016-2017) *Verdier i vekst – konkurransedyktig skog- og trenæring*. I tillegg er Regjeringens bioøkonomistrategi, *Kjente ressurser – uante muligheter*, viktig.

RSK 2019–2022 har tatt fylkesvise planer for landbruk i Troms og Finnmark, *Regional landbruksplan Troms 2014–2025 og Landbruksstrategi Finnmark 2015–2020*, med i vurderingsgrunnlaget for programmet.

Arbeidsgruppa for RSK 2019-2022 har valgt å la RSK omfatte mer enn de to tilskottsordningene som programmet er pålagt å omfatte. Dette for å få fram skogbruket sitt totale potensiale og muligheter for verdiskaping og klimabidrag.

1.2. Prosess

Arbeidet med utarbeidelse av RBU for Troms og Finnmark 2019-2022 ble ledet av ei styringsgruppe bestående av representanter fra faglagene, fylkeskommunene, Sametinget, kommunene, Innovasjon Norge og fylkesmennene i begge fylkene.

Styringsgruppa oppnevnte ei arbeidsgruppe for arbeidet med skog- og klimaprogrammet. Gruppa hadde representanter fra fylkeskommunene, faglagene, NIBIO, Finnmark Treforum, Allskog, kommunene og fylkesmennene. Fylkesmennenes representanter i arbeidsgruppa var sekretariat for arbeidet.

Programmet ble sendt på seks ukers åpen høring før det ble vedtatt av styringsgruppa november 2018.

2. Ressursgrunnlaget

Tabell 1. Nøkkeltall for skogen i Troms og Finnmark.

	Troms*	Finnmark**
Totalt skogareal (mill. dekar)	8,08	10,34
Produktiv skogsmark (mill. dekar)	4,6	3,75
Lite produktiv skogsmark (mill. dekar)	2,8	6,59
Produktivt skogareal for ulike skogtyper (uten fjellskog o.a.) (mill da):	4,1	3,52
Gran- og grandominert (mill. dekar)	0,18	-
Furu- og furudominert (mill. dekar)	0,26	0,56
Lauvskog lauvdominert (mill. dekar)	3,64	2,96
Stående volum i all skog. Totalt (mill. m³ uten bark)	19,1	13,3
Gran- og grandominert (mill.m ³ uten bark)	1,5	-
Furu- og furudominert (mill.m ³ uten bark)	2,1	2,7
Lauvskog lauvdominert (mill.m ³ uten bark)	15,5	10,6
Årlig tilvekst i all skog. Totalt (mill. m³)	0,45	0,22
Gran (mill.m ³ uten bark)	0,08	-
Furu (mill.m ³ uten bark)	0,05	0,06
Lauv (mill.m ³ uten bark)	0,32	0,15

Kilder: *Landskogtakseringa 2011, **Landskogtakseringa 2012

1.3. Skogressursene i Finnmark

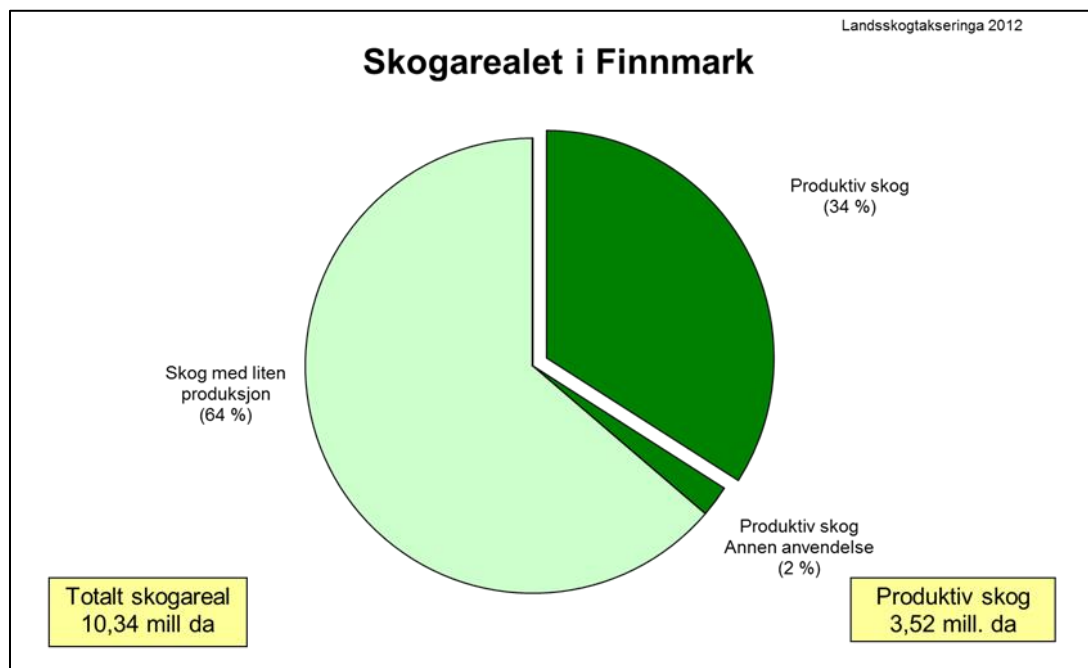

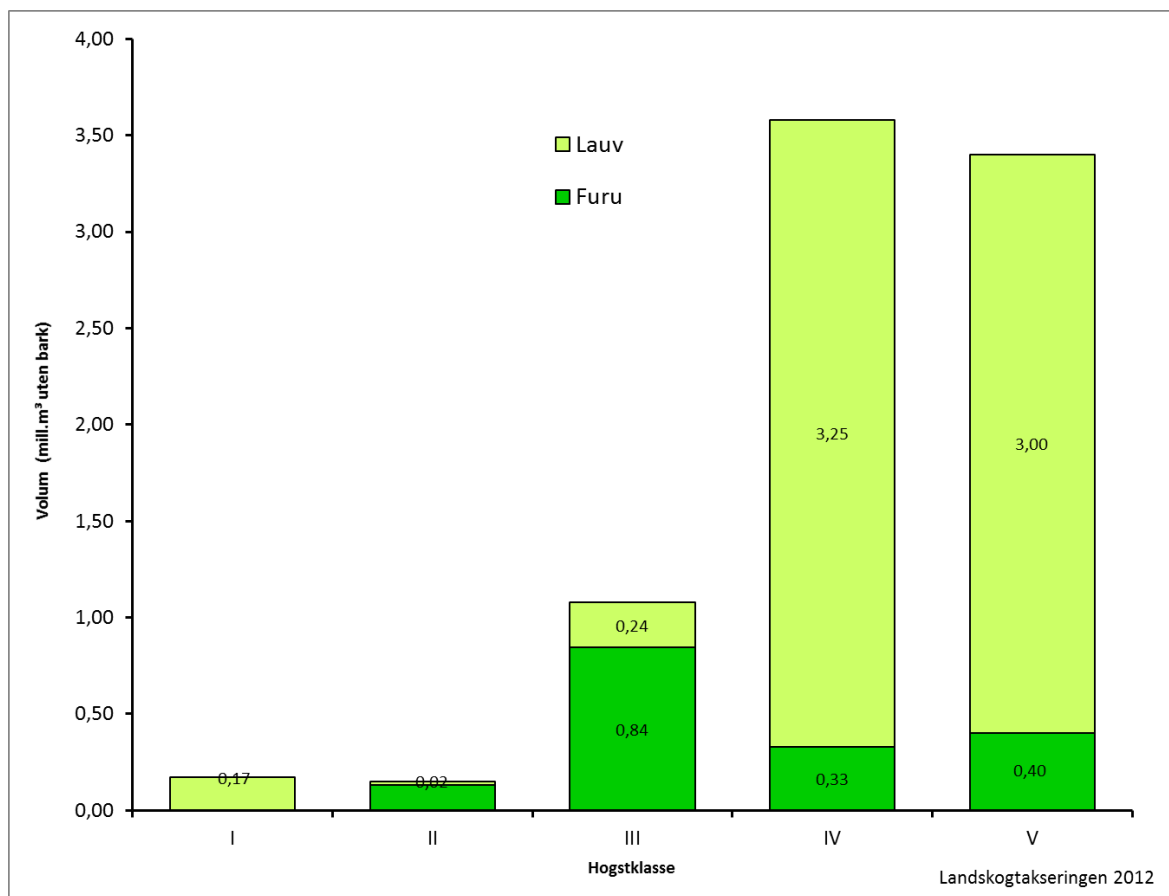
Fig 1: Skogarealet i Finnmark fordelt på arealtyper.

Finnmark er et lauvskogfylke. Arealmessig består fylket av ca. 90 % lauvskog og 10 % barskog. Produktivt skogareal i Finnmark er 3,52 millioner dekar, av dette er 569 000 dekar furudominert.

Tilveksten er totalt 220 000 m³ i all skog, fordelt på 153 000 m³ i lauvskog og 64 000 m³ i barskog. Ser man kun på den produktive skogen der årlig produksjon er mer enn 0,1 m³/dekar, er det 98 000 m³ tilvekst i lauvskogen mot 49 000 m³ i barskogen. Årlig hogst totalt i Finnmark er på ca. 20 000 m³, slik at det er et betydelig potensial for økt avvirkning.

Barskogen i Finnmark er lokalisert til kommunene Sør-Varanger, Porsanger, Karasjok og Alta. Barskogen preges av stor andel yngre skog, 420 000 dekar i hogstklasse 3 og 4, altså tynningsskog. Det er også en del eldre barskog i hogstklasse 5, men mye står spredt og langt fra vei. Likevel er det muligheter for å øke hogsten i gammel barskog. Dagens hogst er konsentrert om tynning i barskogene der virket går til energiformål. Noe av tømmeret i tynningsdriftene går også til lokale sagbruk.

I 2012 presenterte Skog og landskap (nå NIBIO) tall fra landsskogtakseringens arbeid i Finnmark. Alle tallene som presenteres under er hentet fra foreløpige resultater fra dette arbeidet, dvs. den endelige rapporten er ikke kommet fra deres side. Likevel er nok disse tallene svært nær fasiten.

Figur 2: Finnmark. Stående volum fordelt på hogstklasser I-V, i millioner m³ uten bark.

1.4. Skogressursene i Troms

Landskogtakseringen 2011 omfatter all skog i Troms og gir oversikt over skogarealet i fylket. Troms har 8,08 millioner da skog. Av dette er 4,64 millioner da produktivt og om lag 2,5 millioner da økonomisk drivbart. Se fig. 3. Dette forutsetter imidlertid utbygging av skogsvegnettet.

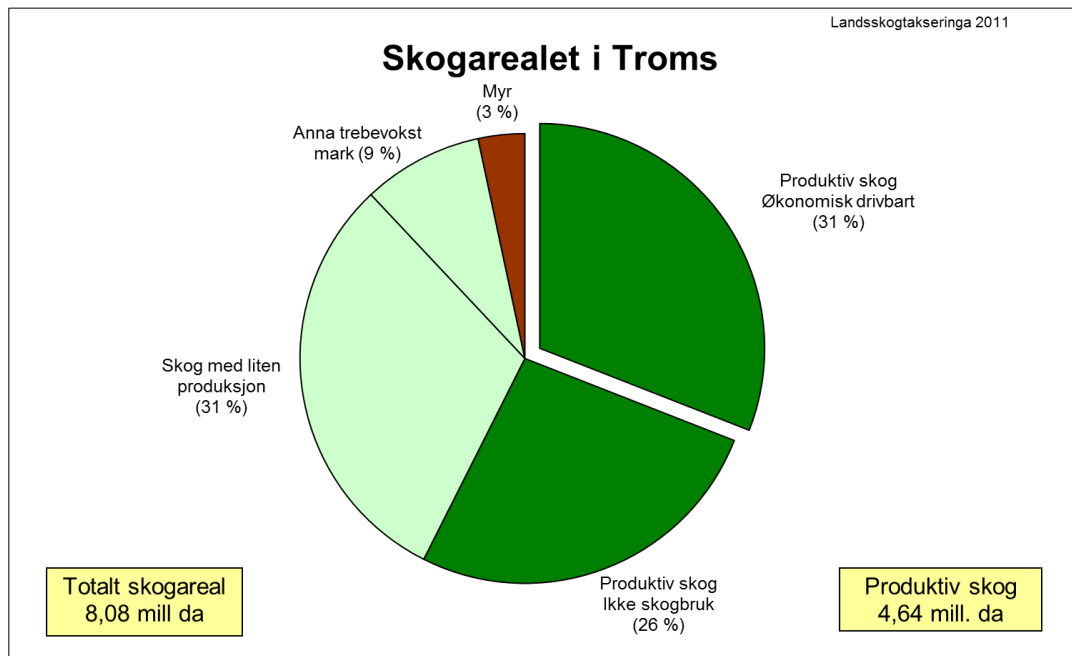
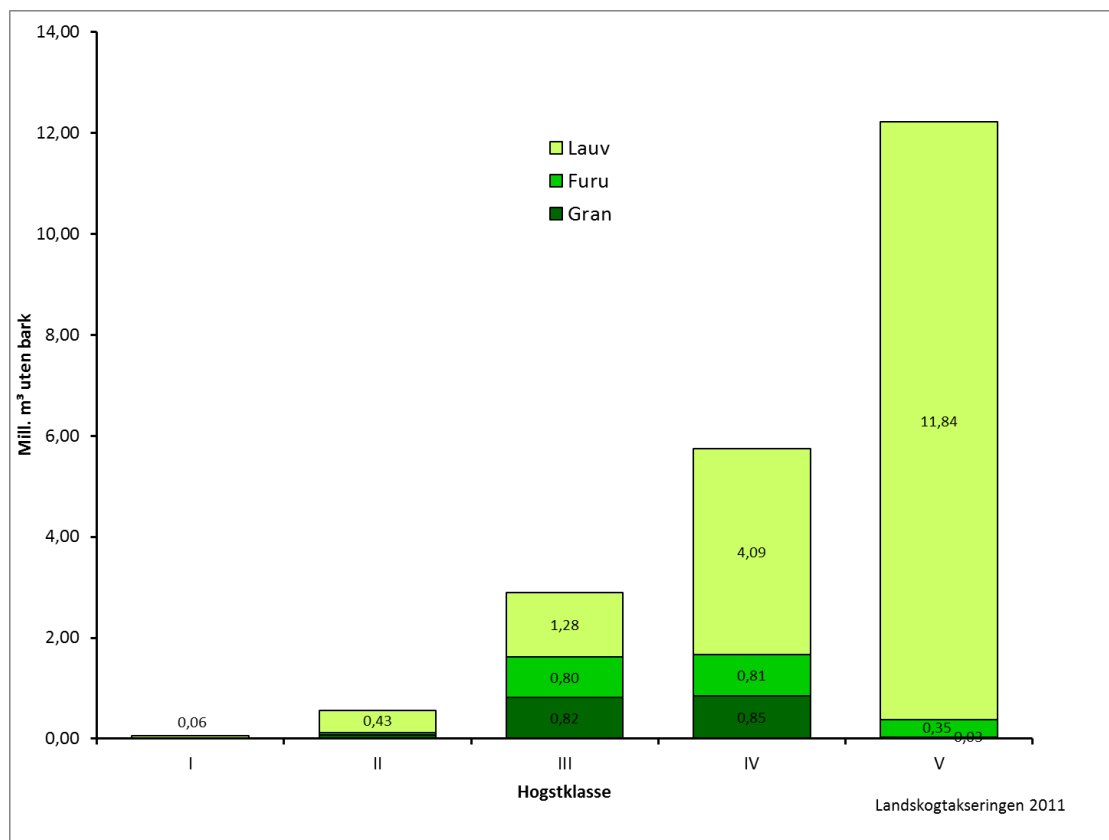

Fig 3: Skogarealet i Troms fordelt på arealtyper.

Det er sterk overvekt av eldre lauvskog i fylket. Om lag 2/3 av det produktive skogarealet er eldre produksjonsskog eller gammel skog. Barskogen domineres imidlertid av ungskog og yngre produksjonsskog. Tilveksten av gran er økende. Dette vil forsterke seg i åra framover etter hvert som arealene med planta granskog blir eldre.

Figur 4 viser stående volum på produktivt skogareal fordelt på treslag og hogstklasser. Lauvskogen, med bjørk som hovedtreslag, dominerer. Ei stor overvekt av volumet er lauvskog i hkl. IV og V. Kvaliteten på dette virket tilsier at det egner seg godt til energiformål og massevirke. Det er en svært liten andel av lauvskogen, kun 1 – 2 %, som holder skurkvalitet. Størstedelen av furuskogen er i hkl. III og IV. En god del av dette kan tynnes, men ofte er det en del aldersblanding som gjør tynning mindre aktuelt. Granvolumet er hovedsakelig hogstklasse III og IV. Tynning kan være aktuelt i enkelte felt, men er ikke alltid nødvendig.

Totalavvirkinga i Troms er 120 000-150 000 m³ i året. Dette inkluderer heimeforbruk av ved til brensel. Hogst for salg utgjør 60-70 000 m³ i året og hovedsortimentene er brenselsflis, smelteverksflis og ved til brensel.

Figur 4. Stående volum i Troms fordelt på hogstklasser.

Tabell 1. Areal, volum og tilvekst for ulike skogtyper i Troms.

Treslag	Areal (da)	%	Stående volum m/bark (m³)	%	Årlig tilvekst (m³)	%
Gran og grandominert skog	185 000	5	1 775 000	8	79 000	19
Furu og furudominert skog	263 000	6	2 013 000	10	42 000	10
Lauvskog og lauvdominert skog	3 640 000	89	17 690 000	82	298 000	71
Sum	4 088 000	100	21 478 000	100	419 000	100

Tabell 1 viser produktivt skogareal i hogstklasse II-V fordelt på treslag, volum og årlig tilvekst. Tilveksten av gran er økende. Det er interessant at granarealet er 5 %, men grana utgjør 19 % av tilveksten.

3. Hovedmål

Økt verdiskaping fra skogen i Troms og Finnmark

Redusere klimautfordringene og ta miljøhensyn

For å nå målene vil programmet peke på viktige utfordringer og muligheter for skogbruket i Troms og Finnmark, og foreslå satsingsområder i kapittel 4. Tilgjengelige virkemidler er beskrevet i kapittel 5.

4. Satsingsområder

I programperioden er følgende satsingsområder valgt ut (ikke prioritert rekkefølge):

- Skogproduksjon
- Avvirkning
- Avsetning og videreforedling
- Økt bruk av tre
- Transport av skogsvirke
- Skogbruksplanlegging
- Rekruttering, kompetanse og forskning
- Skogbrukets klimabidrag
- Skogbrukets miljøtiltak

4.1. Skogproduksjon

Mål: Troms og Finnmark skal være selvforsynt med tømmer av god kvalitet

Det ligger godt til rette for å øke produksjonen av bartretømmer i Troms og Finnmark. Over hundre års erfaring med planting av barskog viser at vi kan bli selvforsynt med tømmer av god kvalitet. I dag importeres nesten all trelast som brukes i regionen. Målet om selvforsyning er langsiktig, og krever målretta innsats, tilgang på finansiering og organisering av arbeidet.

Skogkulturtiltak må settes inn for å bedre virkeskvaliteten og den økonomiske avkastninga i gran- og furuskog og i egne lauvskogareal. Det er et stort etterslep i ungskogpleie, kvisting og tynning. Skogkulturinnsatsen må planlegges og gjøres slik at det biologiske mangfold blir ivaretatt.

Skogplanteproduksjonen må opprettholdes for å bidra til økt leveringssikkerhet og at planteproduksjonen tilpasses lokale forhold. Samtidig vil kompetansen om skogplanteproduksjon ivaretas og bygges opp. Plantematerialet må være av riktig proveniens, det vil si at plantene må være av nordlig herkomst og tilpassa våre lys og klimaforhold. Markedet for slike planter er begrensa, og ei sikker planteforsyning må legge opp til å møte ulike klima- og avsetningsforhold. Tilgang til skogsfrø krever at blomstring og frøsetting registreres og at konglesanking settes i gang i gode frøår.

Tap av skogareal til nedbygging og andre næringer er økende i Norge og i regionen. Det viktigste arealet for skogbruket er den produktive barskogen og denne bør beholdes skogproduksjon.

Samtidig kan det legges til rette for å øke barskogarealet ved å plante mer barskog på arealer som egner seg til dette. Furumoene er utsatt for stort press for omdisponering til utbygging. Det må bli sterkere vern av furumoene mot avskoging og nedbygging.

Strategier

- Økt planting av barskog og god foryngelse på lauvskogarealer
- Økt ungsogpleie og andre kvalitetsfremmende skjøtselstiltak
- Sikre tilfredsstillende foryngelse etter all hogst
- Sikre viktige skogareal til skogproduksjon blant annet ved kartlegging av skogbrukets kjerneområder i kommunene
- Målretta arbeid med veiledning av skogeiere, organisering av skogkulturarbeidet og finansiering av skogplanting, ungsogpleie og andre skogkulturtiltak.
- Opprettholde og utvikle lokal planteproduksjon i regionen.

Resultatmål

- Barskogarealet har økt i samsvar med vedtatte arealplaner
- Tilfredsstillende foryngelse og økt tilvekst i bar- og lauvskogen
- Det er tilgang på frø av tilpassa provenienser av aktuelle treslag
- Leveringssikkerhet for planter tilpassa nordlige lys- og klimaforhold
- Det finnes god oversikt over skogens helsetilstand og skadebilde
- Redusert omdisponering av viktige skogareal til andre formål
- Skog med god tømmerkvalitet og lite skader

4.2. Avvirking

Mål: Økt avvirkning og forbedring av skogressursene

I dag hogges det årlig under 10 000 m³ tømmer i barskogene i Finnmark. Dette er lavt sett i forhold til tilveksten på ca. 50 000 m³ per år. I bjørkeskogene er det et enda større misforhold mellom tilvekst og uttak. Årlig uttak er ca. 15 000 m³ mens tilveksten er på 150 000 m³. Ved å øke hogsten vil mer virke bli foredlet og verdiskapinga øker i alle ledd. Et skogbruk som drives i balanse med tilveksten er i seg sjøl et klimatiltak da det tømmeret som hogges blir til produkter som lagrer karbon, eller det kan brennes i energisentraler og erstatte fossilt brennstoff.

Troms har store volum med lauvskog i eldre hogstklasse IV og V. En betydelig del av dette virket kan avvirknes og brukes til energiformål. En del barskogarealer, særlig furumoer, kan tynnes. Årlig avvirkning er om lag 160 000 m³. Tilveksten er på 420 000 m³, men fordi så stor andel av skogen er i hogstklasse IV og V kan det avvirknes et betydelig større volum enn tilveksten uten av framtidig tilvekst reduseres.

Viktige rammer for hogsten er salgspris, etterspørsel og mulighet for avsetning. Det er rom for å øke hogsten i heile regionen. I Troms må infrastruktur som veger og kaier bygges ut. Uten veger kan ikke vedmarkedet og industrien sikres ei jamn forsyning med tilstrekkelig virke. I Finnmark er vegdekninga god, men vedlikehold og oppgradering av skogsvegnettet er nødvendig. God infrastruktur vil bidra til bedre lønnsomhet.

Rasjonell skogsdrift krever driftsapparat med profesjonelle skogsentreprenører som har driftsutstyr tilpassa skog og skogforholda. Det er behov for utvikling av hogstutstyr som egner seg i lauvskog. Både skogeiere, entreprenører og transportører har behov for økt kompetanse.

Strategier

- Arbeide for tilgang til skogarealer, god avsetning og etterspørsel etter lokalt trevirke
- Økt kompetanse og god oppfølging av skogeiere, skogsentreprenører og tømmertransportører
- Stimulere til avvirkning av eldre lauvskog og hogstmoden barskog
- Stimulere til tynning av skog med tynningspotensiale

Resultatmål

- Årlig hogstkvantum øker i Troms og Finnmark og etterslepet i tynningsbehovet reduseres
- Avvirkning av eldre lauvskog og hogstmoden barskog har økt
- Tynning av skog med tynningspotensiale har økt

4.3. Avsetning og videreforedling

Mål: Økt lokal foredling og bruk av trevirke

Finnmark

Det arbeides aktivt for å opprettholde og øke uttaket i skogen til blant annet energiflis. Dette gjøres ved å tilrettelegge for næringa med kurs, tynningstilskudd, vedlikehold av skogsveger, måling av virke osv. Det virket som hogges og leveres til energiflis i Finnmark har god kvalitet og rett tørrhet etter et halvt til ett års tørking i åpen lunne. Strømprisen er i dag kunstig lav, og dette gjør at bioenergi vanskelig kan konkurrere i markedet.

Det er ett flisfyringsanlegg i Finnmark i drift, mens 3 er midlertidig ute av drift. Ett nytt anlegg i Lakselv er under planlegging. Ved full drift har anleggene i Finnmark et virkesbehov på ca. 12 000 fm³. Det er mest lokal flis fra rundtømmer av furu som benyttes, men også lauvtre og gran er brukt i en viss utstrekning.

Troms

Skogeiernes muligheter for avsetning av skogsvirke i Troms er i hovedsak til smelteverk, fjernvarme og vedproduksjon. Avsetning for sagtømmer er lite. Det er noen få aktive småsagbruk som kjøper noe virke, men det kan være krevende å få solgt skurtømmer til annet enn flisvirke. Det er rom for flere aktive gårdssagbruk og at de som er i drift utnytter kapasiteten.

Det er 6 større biobrenselanlegg i Troms basert på flisvirke. Årlig forbruk har variert noe de siste årene, og er rundt 30–40 000 fm³. Det er noen få gårdsvarmeanlegg som bruker energiflis som varmekilde for egne bygninger.

Vedforbruket har gått ned etter at bruken av varmepumper har steget, og etterspørselen etter ved varierer mye med værforholdene. I kalde vintre har vedprodusentene vanskelig med å forsyne markedet. Det er vanskelig å tilpasse produksjonen til etterspørselen det enkelte år.

Finnfjord smelteverket bruker flis som reduksjonsmiddel i produksjonen. Det meste av dette er levert på båt sørfra, men det arbeides med å få til lokale leveranser av smelteverksflis.

Strategier

- Legge til rette for at sagbruk etableres og videreutvikles ved å tilby mer lokalt produserte trevarer til det lokale markedet
- Tilrettelegge for ei kostnadseffektiv og konkurransedyktig skognæring
- Arbeide for muligheter til finansiering av produksjonshaller for ved, vedtørker og -lager
- Synliggjøre muligheter, utfordringer og klimagevinst ved å bygge og drifte et gårdsanlegg med flisfyring
- Tilrettelegge for produktutvikling og nisjeprodukter i trebransjen
- Legge til rette for lokale leveranser av flisvirke til fjernvarmeanlegg og smelteverksindustri

Resultatmål

- Skogeiere som avvirker sagtømmer får omsatt virket til lokale sagbruk
- Sagbruk i regionen tilbyr det markedet etterspør av spesialsortiment som f. eks kjernevedprodukter
- Virke som nyttes i fjernvarmeanlegg og til industri er levert fra lokale skogressurser
- Vi har stabile, profesjonelle vedprodusenter med jevn vedproduksjon tilpassa etterspørselen
- Flere skogeiere har etablert gårdsanlegg med flisfyring på egen eiendom
- Lokal trelast videreføres i regionen
- Vi har rasjonell vedproduksjon med gode tørke- og lagringsmuligheter
- Vi har flere gårdsvarmeanlegg basert på flisvirke
- Vi har flere aktive gårdssagbruk som utnytter større del av kapasiteten på sagbruket

4.4. Økt bruk av tre

Mål: Vi vil øke bruken av tre og treprodukter i Troms og Finnmark

Finnmark

I barskogkommunene i fylket er det et visst skogbruksmiljø med lokale bygdesager som skjærer trelast, lafteplank, og ellers en del spesialvirke. Alta og Sør-Varanger er de viktigste kommunene her. Det er generelt lite lokale treprodukter som tilbys for salg i fylket. Hogsten foregår for det meste i tynningsskog, og det er lite uttak av eldre barskog.

Finnmark treforum er et forum for skognæringa, og består av bedrifter som driver innen skog- og trenæringa i Finnmark. Forumet skal bidra til mer samarbeid og organisering av trenæringa i fylket. Det tilbys også kurs og opplæring innen ulike tretekniske og skogfaglige tema. Totalt er det 60 bedrifter i fylket som hører inn under skogsektoren i Finnmark, der 30 er medlemmer i Finnmark treforum. Alle er små foretak med få ansatte, men til sammen utgjør de en viktig verdiskaping. Se mer om arbeidet og aktivitetene på www.finnmarktreforum.no.

Det er i tillegg etablert et tredriverprosjekt i Finnmark, med mål om å få opp bruken av tre.

Troms

I Troms er det mange gårdsagbruk rundt om i bygdene, men få som driver noe ut over hobbydrift og litt leieskjæring. Det arbeides med å bygge opp kompetansen på gårdssagbruka gjennom korte kurs i

samarbeid med Norsk bygdesagforening. De sagbruka som leverer trelast eller videreforedla produkter selger som regel etter forespørsel direkte fra saga.

Det er en god del trebrukende bedrifter i fylket som produserer ferdighus, trapper, takstoler, innredninger, vinduer, snekkerier o.a. Disse importerer den trelasta som brukes i produksjonen. Tilgangen på lokal trelast som er godkjent for formålet er for liten.

Så godt som all trelast som nyttes i byggebransjen er importert til fylket sørfra eller fra naboland. Det er mulig for lokale produsenter å kunne få levert ulike produkter som f.eks. kledning og andre delleveranser til større bygg. Det krever imidlertid målretta arbeid for å få det til.

Det er behov for ekstra ressurser til å arbeide med økt bruk av tre, og et tredriverprosjekt i Troms er under planlegging.

Strategier

- Tilrettelegge for fjernvarme og ved som energikilder
- Etablere tredriverprosjekt i Troms som kan arbeide målretta med økt bruk av tre og informere om mulighetene for bruk av lokalt trevirke.
- Sikre videreføring av tredriverprosjektet i Finnmark
- Bidra til produktutvikling og nettverksbygging i verdikjeden skog og tre
- Økt bruk av tre i offentlige og private bygg
- Stimulere til etablering og utvikling av trebedrifter som bruker lokalt råstoff

Resultatmål

- Etterspørsel etter fjernvarme og ved til brensel er økende
- Bruk av bioenergi, ved og energiflis har økt
- Bruk av trevirke til byggeri og industri har økt
- Større tilbud av etterspørsel etter lokale treprodukter

4.5. Transport av skogsvirke

Mål: God tilgjengelighet til skogressursene i Troms og Finnmark

Økt satsing på bygging av skogsveger er viktig for å øke tilgjengelighet til skogressursene. Bygging av skogsbilveger reduserer terrengtransporten og dermed driftskostnadene ved skogsdrift. Bygging av skogsveger har stor betydning for lønnsomheten ved skogsdrift og forsyningssikkerheten til vedprodusenter, sagbruk, industri og bioenergianlegg (fyringsflis). Transport av virke med tømmervogntog har en kostnad pr kubikk på ca. 2 kr/km, mens terrengtransport med lassbærer har en kostnad pr kubikk på over 100 kr/km.

Finnmark

Gjennomsnittlig skogsbilveg tetthet i Norge er ca. 9 m/ha. I Finnmark er det totalt 256 km med skogsbilveger registrert i vegdatabasen. 150 av dem er i Pasvik. Det gir en vegtetthet på 4,5 m/ha, altså halvparten av landsgjennomsnittet. Selv om vi har mindre andel skogsveger enn resten av landet er driftsforholdene til gjengjeld svært gode i stort sett all produktiv skog med flate, lett drevne furumoer. Men det betyr også at det står mye skog langt fra vei også i barskogområdene. Det kan

være aktuelt å bygge noen nye veger for å bedre tilgjengeligheten. Den produktive barskogen har vi i Alta, Karasjok, Porsanger og Sør-Varanger og disse kommunen har så godt som alle skogsbilvegene.

I tillegg finnes det et nett med 72 km vinterbilveger som er registrert i Pasvik. Dette er traseer i terrenget som historisk har vært brukt til transport av tømmer. Vinterbilvegene brøytes og tømmeret kan da kjøres ut på en såle av is og snø.

I lauvskogområdene er det få skogsbilveger i, tilgjengelighet er via offentlig vegnett, kjørespor og barmarksløyper. Ser vi på det produktive lauvskogarealet (2 624 000 dekar), er det lite vegdekning her. Det er heller ikke aktuelt å bygge mange nye bilveger her, da kostnadene blir store i forhold til volumet som kan høstes. Traktorveger kan være aktuelt, og ved større hogster er vinterbilveger en mulighet.

Troms

I arbeidet med utarbeidelse av hovedplan for skogsvegbygging i Troms er det gjort registrering av alle skogsbilveger og traktorveger. Det er registrert rundt 900 km med skogsbilveg og 1600 km med traktorveg i Troms. I tillegg er det en del andre veger, både private og offentlige, som har betydning for skogbruket, og som kan brukes i forbindelse med skogsdrift. I Troms er gjennomsnittlig skogsbilveg tetthet beregnet til 3,3 m/ha. I arbeidet med hovedplan for skogsvegbygging er det også kartlagt behov for bygging av 530 km nye skogsbilveger og 1 300 km nye traktorveger i Troms. Ved full utbygging kartlagt behov vil gjennomsnittlig skogsbilveg tetthet være 4,5 m/ha. Topografien, med en del bratte arealer, tilsier nok at gjennomsnittlig vegdekning for Troms normalt vil være en del lavere enn landsgjennomsnittet – selv med full utbygging av vegbehovet.

Det er også behov for ombygging av gamle skogsbilveger for at disse skal bli tilpasset dagens krav til vegstandard og vogntog. I 2014 ble 100 km eksisterende skogsbilveg kartlagt og klassifisert i Målselv. Registeringene viste at 1/3 av vegene hadde tilfredsstillende standard. 1/3 av vegene hadde behov for enklere ombygging for å få tilfredsstillende standard. Resterende 1/3 av vegene hadde behov for en omfattende ombygging for å tilfredsstille dagens vegstandard.

Det er grunn til å tro at standarden på skogsbilveger i Troms har store likhetstrekk med kartlegging utført i Målselv.

Framtidig investeringsbehovet innen skogsvegbygging i Troms kan stipuleres til:

- ombygging av 600 km skogsbilveg – 120 mill. kroner (200kr/m)
- bygging av 530 km ny skogsbilveg - 265 mill. kroner (500 kr/m)
- bygging av 1300 km ny traktorveg – 195 mill. kroner (150 kr/m)

Dersom dette legges til grunn, er det i sum behov for investeringer på 580 millioner kroner i skogsvegbygging i Troms over en lengre periode. Det er vanskelig å gjennomføre dette uten ei ekstra satsing på skogsvegbygging med både statlig støtte og faglig kompetanse.

Mange steder utgjør det offentlige vegnettet en flaskehals på grunn av vekt- og lengdebegrensning for tømmervogntog med lass. Da kan det være slik at tømmervogntoget kan kjøre lovlig med fullt lass på skogsbilveg, men kommer ut på en offentlig veg med lavere vektgrense noe som gjør at bilen må losse av og kippe tømmeret. Kommunen og vegvesen kan oppskrive vektgrenser og lengdebegrensninger for sine veger der det bes om det og der vegen reelt tåler en slik økning.

Ei økning av lengde og vekt på vegene gjør at tømmervogntogene kan kjøre med større lass. Dette reduserer transportkostnadene på virket og reduserer antall turer med vogntog, noe som er miljømessig gunstig.

I veglistene er det åpning for at tømmervogntog med 7-aksler kan ha en total lengde på 24 meter og maksimal totalvekt på 60 tonn. Forutsetninger er at dette er angitt direkte i vegliste for tømmertransport for den enkelte veg. Det er også mulighet for å innføre vinterakselast i veglista i den perioden det er tele i vegkroppen. Der bruer er flaskehalsen, bør dette kartlegges og utbedring vurderes.

I Troms er mye av virkestransporten vogntog med fyringsflis. Vogntog som frakter fyringsflis klassifiseres som normaltransport og er ikke omfattet av samme bestemmelser som 7-aksla tømmervogntog. Vogntog med fyringsflis kan bare ha en total lengde på 19,5 meter og maksimal totalvekt på 50 tonn. Det bør arbeides for at vogntog som frakter fyringsflis kan ha samme lengde og totalvekt som tømmervogntog – forutsatt 7-aksla vogntog.

Strategier

- Satse på nybygging, ombygging og vedlikehold av skogsbilveger og traktorveger
- Anlegge vinterbilveger i områder hvor dette er mulig
- Kartlegge flaskehalsen på det offentlige vegnettet og bidra til å utbedre disse
- Bidra til at vegmyndighetene oppskriver offentlige veger for tømmervogntog
- Bidra til at vegmyndighetene har økt bruk av vinterlaster for tømmervogntog i veglistene for tømmertransport
- Dialog med vegmyndighetene om transportvilkår for flisvirke

Resultatmål

- Regionen har et godt vedlikeholdt og velfungerende skogsbilvegnett
- Offentlige veger har færre flaskehalsen for virkestransport
- Transport av flisvirke har samme vilkår som tømmertransport
- Redusere flaskehalsen på det offentlige vegnettet
- Tømmer og flisvirke har like transportvilkår

4.6. Skogbruksplanlegging

Mål: Gode og oppdaterte ressuroversikter for skogarealet i Troms og Finnmark

Finnmark

I Finnmark er det gjennomført takst på det meste av barskogarealet. Det er Finnmarkseiendommen som eier det meste av barskogen, og de har laget skogbruksplaner for Alta, Karasjok, Porsanger og Sør-Varanger i årene 2008-2016. I etterkant ser vi at det er en del areal som er utelatt fra taksten, blant annet i Porsanger. Dette bør kompletteres i etterkant.

I Finnmark er det relativt lite privat skogareal. De som har skog av noe omfang har fått tilbud om skogbruksplanlegging. På privat grunn i Finnmark har 48 eiendommer skogbruksplan.

Troms

Siden 50-tallet og fram til 2009 er det utarbeidet skogbruksplaner for private og kommunale enkelteiendommer og mindre fellesområder i Troms. Det er gjennomført takster på 1,16 mill. da produktivt skogareal. Statskog gjennomførte takst av sine eiendommer i 1988-1989 på 0,26 mill. da. Denne taksten er revidert i 1998 – 1999, og etterregistreringer av Miljøregistrering i skog (MiS) er gjort i tre kommuner i 2014.

Det blei gjennomført kommunevise takster i 6 kommuner i 1980–1984 på totalt 1,05 mill. dekar. Etter dette gikk man bort fra slike takster, og prioriterte heller å bruke ressursene til å taksere områder aktuelle for vegbygging og skogsdrift, samt eiendommer som fikk pålegg om å drive skogen etter driftsplan gjennom konsesjons- eller bo- og drivepliktsbehandling.

Det er gjort miljøregistreringer i forbindelse med takstene fra og med 2001 dekar denne metodikken blei tatt i bruk. Det er ikke foretatt sortering og prioritering av MIS-figurer og forekomster. Bruttoregistreringene er tatt inn i planene.

Skogeierne etterspør nye skogbruksplaner med miljøregistreringer, og det er behov for å få satt i gang skogbruksplanprosjekter i fylket. Spesielt er det viktig å ha på plass gode miljøregistreringer for å oppfylle sertifiseringskravene og miljøkrav gjennom lover og forskrifter.

NIBIO har ansvar for taksering av skog på fylkesnivå gjennom landskogtakseringen, som er en utvalgskartlegging av areal-, ressurs- og miljødata. Det blir registrert parametre som gir opplysninger om skogarealet, kubikkmasse og tilvekst, driftsforhold og miljøtilstand. Det er behov for å utarbeide ressursoversikter på nivået mellom landsskogtakst og skogbruksplan.

Strategier

- Utarbeide hovedplan for skogbruksplanlegging med miljøregistrering og etablere skogbruksplanprosjekt i tråd med hovedplanen
- Samarbeide med Norsk Institutt for bioøkonomi (NIBIO) for å få laget enkle ressursoversikter for skogen på nivået mellom landsskogtakst og skogbruksplan

Resultatmål

- Flere av de private skogeiendommene i regionen har skogbruksplan på eiendomsnivå
- Forvaltninga har gode data for det totale skogarealet på fylkes-, kommune- og områdenivå

4.7. Rekruttering, kompetanse og forskning

Mål: God rekruttering og høy kompetanse i alle ledd i skogbruket

Rekruttering

Tidligere var det vanlig at skoleungdommer hadde sommerjobb med skogkulturarbeid. I dag utføres oppgavene i stor grad av utenlandsk arbeidskraft. Dette er som regel sesongarbeidere som jobber i Norge i sommersesongen. Mange av disse er godt vant med skogkulturarbeid, men både sesongarbeidere og ungdom som ønsker sommerjobb har behov for kurs og oppfølging.

Hogst utføres i hovedsak av selvstendige skogsentreprenører. Kun noen få av skogsentreprenørene har fagbrev, og rekruttering av arbeidskraft går mye på bekjentskap. Det er behov for tilbud om kurs og faglig oppdatering av skogsmaskinførere.

For å sikre tilgang til fagpersonell til offentlige og private fagstillinger må det utdannes personer med skogkompetanse. De siste 10-15 åra har vært svært få ungdommer fra regionen valgt høyere skogbruksutdanning.

Med jevne mellomrom er det ungdom som tar kontakt og ønsker praksis i skogsarbeid. Det er lite som kan tilbys disse utenom skogkulturarbeid om sommeren. Erfaring tilsier at god praksis fører til større interesse for faget, og at flere velger utdanning innen skogbruk.

Økt fokus på skogbruk i naturbruksutdanninga i Troms og Finnmark kan bidra til rekruttering til næringa, og til at flere fra regionen velger høyere skogbruksutdanning.

Kompetanse

Skogeiere, skogsentreprenører, transportører, vedprodusenter, sagbrukseiere og treprodusenter må ha mulighet for kurs og opplæring i skog- og trebruk innenfor sine arbeidsfelt. Et godt utbygd og effektivt veiledningsapparat har vist seg å være avgjørende for å legge til rette for økt aktivitet i skogbruket i regionen. Det kommunale veiledningsapparatet må styrkes. Skogeiersamvirket kan bidra til å skape engasjement og forståelse for større satsing på kompetanse og samhandling i næringen lokalt og regionalt.

Skogbruk er en liten næring i Troms og Finnmark med få aktører og store avstander mellom fagmiljøene. I så små fagmiljø er det behov for å jobbe godt med kompetanseheving, og vi har ikke den samme bredden i næringa som i de typiske skogstrøkene i Norge. Etter etableringen av Finnmark treforum og Skognæringa Troms, er det etablert et fagmiljø der man kan dra nytte av hverandres kunnskap. Dette må det bygges videre på. Nøkkelen for å få til dette er et tett samarbeid og et godt veiledningsapparat som arbeider målretta.

Forskning

Forskning på skogen i Troms og Finnmark har hatt lav prioritert fra nasjonale forskningsinstitusjoner i lengre tid. Det er en del langsiktige feltforsøk i regionen, men utover det skjer det lite skogbruksrelatert forskning. Det er ønskelig med flere forskningsprosjekt som bla. fokuserer på utnytting av lokalt råstoff, driftsteknikk, treteknologi, flerbruk og biologisk mangfold og skogskader.

Strategier

- Motivere ungdom til å ta skogbruksutdanning, og legge til rette for praksisopplæring
- Informere om skog og skogbruk, tre og trebruk, tilby kurs, skogdager, fagsamlinger og konferanser om ulike tema
- Bedre kontakt med forskningsinstitusjoner for å synliggjøre skogbrukets utfordringer i regionen
- Arbeide for å få i gang flere forskningsprosjekt om skog og skogbruk
- Satse videre på arbeidet i Finnmark Treforum og Skognæringa Troms
- God rekruttering av arbeidskraft til skogbruket og fagpersonell til offentlige og private stillinger
- Sterkt og synlig offentlig forvaltnings- og veiledningsapparat i kommunene

Resultatmål

- Det er god tilgang på kompetent arbeidskraft og god søknad til fagstillinger
- Forskningsprosjekter om skog og tre gjennomføres i regionen

- Finnmark Treforum og Skognæringa Troms er i drift og har god oppslutning

4.8. Skogbrukets klimabidrag

Mål: Øke karbonbinding i skog og treprodukter og synliggjøre skogbrukets positive klimabidrag

Lagring av CO₂ i skog er en sikker, rask og kostnadseffektiv metode for CO₂-binding. I Troms og Finnmark kan det bindes langt mer CO₂ enn det gjøres i dag. Vi har store områder der skogvolumet, og derved binding og lagring av CO₂, kan mangedobles ved å skifte ut glissen lauvskog med barskog. Utfordringa er hvordan vi best mulig kan øke CO₂-fangsten ytterligere uten at det skaper unødvendig store konflikter med andre interesser.

Skogbruket må systematisk bygge opp en skogressurs som vil være et viktig bidrag for å ta opp og binde karbon. Tilplanting med barskog på gjengroingsareal, og i lauvskog med liten bestokning må økes ut over det som vanligvis blir tilgjengelig ved vanlig skogsdrift. Slike areal bør få en egen status og gis høyere offentlige tilskudd. Gjengroingsareal kan kartlegges etter kriterier i rapporten *Planting av skog på nye arealer som klimatiltak* (Skog og landskap 2013), og aktuelle områder for tilplanting plukkes ut.

Tilskudd til gjødsling av skog og tettere planting er ordninger som er satt i verk som oppfølging av klimaforliket i Stortinget. Gjødsling av skog har hatt svært lite omfang i regionen. Mange barskogfelt egner seg for gjødsling og ordninga kan med fordel brukes i større grad. Tettere planting er lite aktuelt da det i utgangspunktet plantes tett nok. Men mange plantefelt har for stor avgang og bør suppleres innen rimelig tid for å få optimal produksjon og god kvalitet på skogen i fremtida.

For binding av CO₂ må areal som er hogd, raskt settes i produksjon. Lang ventetid på forynging må unngås. Treslag med stor kapasitet for karbonbinding og lagring må brukes.

Det må satses på planteforedling som gir bestand med større tømmervolum av god kvalitet. Skjøtselstiltak med ungsogpleie og gjødsling må gjennomføres.

Skogen tar opp og lagrer karbon. Ved å bruke tømmer og materialer av tre, vil karbonet lagres videre. Trelast kan i stor grad erstatte andre bygningsmaterialer som har et mye dårligere karbonregneskap. Tre er et fornybart bygningsmateriale, og det eneste materialet man kan øke bruken av uten å øke byggesektorens miljøbelastning. Fremstilling av treprodukter er, sammenlignet med alternative produkter, lite energikrevende og gir lite prosessutslipp. Både treprodukter og avfallsprodukter fra skog og treproduktkjeden kan brukes som bioenergi og erstatter fossilt brensel. Karbon lagres i tre gjennom hele livsløpet, og tiltak for å øke levetiden til treprodukter vil derfor bidra til å forlenge lagringen av karbon.

Strategier

- Informere om skogbrukets positive rolle i klimasammenheng
- Sikre en god skogkultur som bygger opp under skogens potensiale for CO₂-binding
- Planting av klimaskog på nye arealer i henhold til vedtatte planverk
- Arbeide for økt bruk av tre til bygg
- Arbeide for økt interesse og etterspørsel etter bioenergi fra skogen

Resultatmål

- Årlig hogstvolum, plantetall og areal som skjøttes øker
- Økt tilveksten på skogarealet
- Plantefelt og naturlig forynga skog har tilfredsstillende tetthet
- Det er etablert mer klimaskog i Troms og Finnmark i henhold til vedtatte planverk
- Det er bygd flere bygg i tre regionen
- Bioenergi fra skog har en økende andel av energimarkedet
- Skogbruk og økt bruk av tre som tema i kommunenes klima- og energiplaner

4.9. Skogbrukets miljøtiltak

Mål: Skogen i Troms og Finnmark skal forvaltes på en miljøvennlig måte

Skogbrukstiltak kan påvirke miljøverdier på mange ulike måter. Myndighetene og næringa har derfor lagt stor vekt på å utvikle løsninger og systemer som skal sikre at tiltak gjennomføres uten at viktige miljøverdier går tapt. Med grunnlag i skogloven med forskrifter og skogbrukets miljøsertifiseringssystem gjennom Norsk PEFC (Pan European Forest Certification) skogstandard er det etablert et helhetlig system for miljøhensyn i skogbruket.

Skogeier skal, i henhold til skogbruksloven, ha oversikt over miljøverdiene i egen skog. Dette kan oppnås gjennom miljøregistreringer i forbindelse med skogbruksplanlegging. Utvalgte områder kan få restriksjoner i forhold til avvirkning. Gjennom NMSK-ordninga (nærings- og miljøtiltak i skogbruket) er det mulig å stimulere til langsiktig bevaring av slike områder.

I Finnmark er alt barskogarealet på Finnmarkseiendommens grunn kartlagt med Miljøregistreringer i skog (MiS)-registreringer. I Troms er en del enkelteierdommer og mindre områder kartlagt etter MiS-metodikken. Statskog har gjennomført miljøregistreringer på statsgrunn. Se også kapittelet om skogbruksplanlegging.

All skog i Troms, og nesten all skog i Finnmark er avsatt til vernskog. Vernskog er skog som tjener som vern for annen skog eller gir vern mot naturskader. Det samme gjelder områder opp mot fjellet eller ut mot havet der skogen er sårbar og kan bli ødelagt ved feil skogbehandling.

Det er behov for å øke kompetansen om miljøkrav og miljøhensyn ved skogsdrift hos skogeiere og skogsentreprenører. Noen av de største kjøperne av virke i Troms og Finnmark krever ikke sertifisert virke og miljøkravene i PEFC-standard er derfor ikke innarbeidd i alle foretak. Det er behov for opplæring i miljøkravene i PEFC slik at disse kan legges til grunn for drifta uansett om foretaket er sertifisert eller ikke.

I fremtiden er det forventet gradvise klimaendringer. Mildere vintre, lengre barmarksesong med økt nedbør vil øke faren for erosjon, kjøreskader, skredfare m.m. Skogbruksnæringa må gå fremtiden i møte ved å tilpasse drifta til disse utfordringene.

Strategier

- Øke kompetansen om miljøhensyn i skogbruket
- Revisjon av, informasjon om, og oppfølging av vernskogbestemmelsene og rutiner ved hogst
- Lokale leveranser av virke og dermed redusert transport
- Unngå krysstransport av skogsvirke

- Bruke biodiesel i skogsmaskiner
- Bygge skogsveger som vil tåle et våtere klima
- Planlegge drifter etter vær- og føreforhold.
- Skogloven med forskrifter og miljøkravene i Norsk PEFC skogstandard legges til grunn ved gjennomføring av skogbrukstiltak
- Skogbruksplanlegging med miljøregistrering gjennomføres der det er aktuelt å drive skogbruk
- Ta i bruk miljøtiltak som bidrar til reduksjon av klimagasser
- Klimatilpasset driftsteknikk

Resultatmål

- Skogbruksnæringa i Troms og Finnmark utfører skogbrukstiltak i tråd med lovverket og miljøkrav i skognæringas sertifiseringssystem
- Vernskogbestemmelsene er revidert i hele regionen
- Hogstmelding leveres og behandles i tråd med vernskogbestemmelsene
- Skogbruksplanlegging med miljøregistreringer utføres i områder som skal drives

5. Økonomiske virkemidler

1.5. Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer – Fylkesmannen

Etter forskrift om tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistrering, kan det gis tilskudd til utarbeiding av skogbruksplaner og ressursoversikter, samt registrering av skog- og miljøinformasjon i denne forbindelse.

Det kan gis tilskudd til:

- enkelttakst - takst for en enkelt skogeiendom
- fellestakst - takst for flere skogeiendommer som bestiller skogbruksplan innenfor et geografisk avgrenset område
- områdetakst - takst for alle, eller de fleste, skogeiendommer innenfor et geografisk avgrenset område, for eksempel en kommune
- deltagelse på kurs i utarbeiding og bruk av skogbruksplan/ressursoversikt på inntil 50 prosent. Kursopplegget skal være godkjent av Fylkesmannen
- Landbruks- og matdepartementet kan godkjenne bruk av tilskuddsmidler til andre tiltak som faller inn under tilskottsordninga

Det er en forutsetning for å motta tilskudd at:

- Fylkesmannen har godkjent at taksten kan inngå i hovedplanen for skogbruksplanlegging
- fastsatte standarder og takstmetoder følges som dataformater, datadefinisjoner, beregningsfunksjoner og innhold i planproduktet etter opplisting i § 6
- skogeiere har forhåndsbestilt plan på minimum 50 % av arealet som inngår i takstområdet
- digital kopi av alle data som er knyttet til opplistingen i § 6 i oversendes til NIBIO for innlegging i database for skog- og miljødata
- oppdragstaker oppbevarer alle data, instruksjoner og all dokumentasjon knyttet til takst- og beregningsmetoder i minst 5 år

Tilskuddssats

Vedtak om tildeling av tilskudd etter denne forskrifta gjøres av Fylkesmannen, men er foreslått overført til kommunene fra 2020. Det gis inntil 70 % tilskudd til godkjente prosjekt. Satsen vurderes i hvert enkelt takstprosjekt etter behov og tilgjengelige midler.

5.2. Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)

5.2.1. Skogkultur, miljøtiltak og andre tiltak – kommunene

Etter forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) § 4, kan det gis tilskudd for å stimulere til utvikling av kvalitetsskog, herunder:

- foryngelsestiltak som planting, såing og markberedning
- ungskogpleie
- stammekvisting
- tynning (dekke underskott)
- gjødsling av skog

Det skal ikke gis tilskudd til bruk av kjemiske midler, kjøp av utstyr eller til tiltak som ved uttak av virke gir overskudd.

Etter § 6 kan det gis tilskudd til å ivareta og videreutvikle miljøverdier knytta til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner.

Etter § 8 kan det gis tilskudd til tiltak og prosjekter som bidrar til å utvikle skogbruket i en kommune eller region. Aktuelle tiltak kan være prosjekter som har som mål å øke aktiviteten og ressursutnyttelsen i og fra skogen.

Retningslinjene og prioritering av tilskudd utarbeides av kommunene i dialog med Fylkesmannen og de lokale næringsorganisasjonene i skogbruket. Ta kontakt med landbrukskontoret i din kommune for mer informasjon om hvilke tiltak som er prioritert, vilkår og tilskuddssatser. Det skal søkes på egne søknadsskjema og enkelte kommuner har søknadsfrist.

Tilskudd til tettere planting som klimatiltak

Tilskuddsordningen har som mål å øke antall skogplanter ved foryngelse av eksisterende skogarealer. Tiltaket er en del av ordinær skogplanting etter hogst, og medfører ikke nye måter å bruke hogstarealene på. Tilskudd til tettere planting skal gjennom optimal utnyttelse av produksjonsevnen bidra til økt binding av CO₂. Økning av tettheten utover det optimale vil ha redusert klimaeffekt og omfattes derfor ikke av ordninga. Alle skogeiere som har mer enn 10 daa produktiv skog og som har oppfylt kravet om minimum utplantingsstall kan søke om tilskudd

Det kan gis 80 % tilskudd til skogeiere som planter inntil 50 planter per daa utover et fastsatt, bonitetsavhengig minimumsantall. Det gis 60 % tilskudd til suppleringsplanting.

Tilskudd til gjødsling som klimatiltak

Søknad om tilskudd sendes til kommunen så snart som mulig etter at tiltaket er avslutta. Det kan gis inntil 40 % tilskudd til gjødsling. Det må foreligge regning/faktura som dokumenterer utført gjødsling. Areal, bonitet, gjødselmengde og vegetasjonstype per felt må oppgis, sammen med kartutsnitt som viser beliggenhet av det aktuelle feltet.

5.2.2. Skogsvegbygging – Fylkesmannen

Etter forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) § 5 kan det gis tilskudd til:

- Nybygging av skogsveger
- Ombygging av eksisterende skogsveger

Det er ei forutsetning av vegprosjekter som søker tilskudd har byggetillatelse etter forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveger eller plan- og bygningsloven.

5.2.3 Drift med taubane, hest o.a. – Fylkesmannen

Etter forskrift om tilskudd til nærings og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) § 7 kan det gis tilskudd til utdrift av skogsvirke med taubane, hest o.a. Det er en forutsetning for å motta tilskudd at det er foretatt miljøregistrering. I områder der det ikke er foretatt ordinære miljøregistreringer, skal det stilles krav om gjennomføring av de føre-var-tiltak som er nedfelt i Norsk PEFC skogstandard.

5.3. Skogfond og rentemidler

Skogfond består av midler som skogeierne plikter å sette av ved alt salg av tømmer og biobrensel. Formålet med ordningen er å sikre finansiering av en bærekraftig forvaltning av skogressursene. Skogfondet skal gi skogeieren et bedre grunnlag for langsiktige investeringer, samt sikre viktige miljøverdier i den skogen som virket kommer fra, eller i annen skog som skogeieren har.

Skogfond kan brukes til:

- Skogkulturtiltak, som planting og ungskogpleie
- Nybygging og ombygging av skogsveger, samt ombygging av velteplasser
- Vedlikehold av skogsbilveger og velteplasser
- Miljøtiltak, som pleie av kantsoner i skog
- Skogbruksplanlegging
- Bioenergianlegg og -utstyr for varmeleveranse
- Forsikring av skog
- Kursavgift og kursmateriell for kurs knyttet til skogens drift
- Oppmerking av eiendomsgrenser i forbindelse med jordskifte
- Merverdiavgift knyttet til de aktuelle tiltakene

Alle tiltak som kan dekkes med skogfond gir skattefordel (med unntak av merverdiavgift). Det vil si at når man investerer i skogen med en 1 000-lapp som har vært innom skogfondskonto, så er det bare 150 kr som blir beskattet.

Renter av skogfond (rentemidler) er renteinntektene fra skogfond inntestående i bank. Opptjeningen skjer i perioden fra skogfond blir trukket i tømmeroppgjøret til skogeieren selv velger å bruke inntestående skogfond til å dekke investeringer i skogen sin. Skogeieren har ikke krav på disse rentene, men rentemidlene brukes til formål som skal komme skogbrukets fellesskap til gode.

5.4. Tømmerkai og -terminaler – statsbudsjettet

Tilrettelegging for økt tømmertransport på båt, gjennom utbygging av egnede kaiterminaler, er avgjørende for lønnsom avsetning av mer tømmer og skogsråstoff fra kystskogen. Dette er minst like viktig for kystfylkene som det økt tømmertransport på jernbanen er for innlandet. Utvikling av en hensiktsmessig kaistruktur er viktig for skogens næringsmessige betydning for kystfylkene framover. Siden 2012 er det bevilget særskilte midler til utbygging av tømmerkaier og tømmerterminaler. For 2018 er det satt av 64 millioner kroner over statsbudsjettet til kaier.

5.5. Spesielle midler til kystskogbruket – statsbudsjettet

Det er satt av særskilte midler til å utvikle kystskogbruket i fylkene fra Vest-Agder til Finnmark, og for 2018 utgjør dette 4,5 millioner kroner. Midlene går til fellesprosjekter i regionen som infrastruktur, nettverksbygging, skog og klima, etablering av skognæringsforum mm. Det er «Melding om kystskogbruket 2015» som fylkestingene i kystfylkene har vedtatt, som danner grunnlaget for fellesprosjektene.

5.6. Skogbrukets utviklingsfond - Landbruksdirektoratet

Fondets midler skal nyttes til fremme av forskning, utvikling, informasjon og opplæring innen skogbruket, samt til andre tiltak av interesse for skogbruksnæringen. Fondets midler kan lånes ut til tiltak innen skogbruket.

Utviklingsfondets budsjett er på ca. 4 millioner kroner per år, og forvaltes av et fondsstyre. Landbruksdirektoratet er sekretariat. Aktuelle målgrupper er organisasjoner eller bedrifter innen skogsektoren. Prosjektene skal være forankra i skognæringa.

5.7. Skogtiltaksfondet – enkroningen – Norges skogeierforbund

Skogtiltaksfondet er skogeiernes felles forskningsfond etablert i samarbeid med Landbruks- og matdepartementet. Skogtiltaksfondets hovedoppgave er å sikre brukerfinansiering av forsknings- og utviklingsprosjekter som kan bidra til å utvikle norsk skogbruk. Fondet kan også bidra med støtte til fellestiltak i skog- og trenæringen.

Skogtiltaksfondet finansieres ved at alle skogeiere trekkes 1 krone pr. omsatt kubikkmeter i samsvar med forskrift hjemlet i Skogbrukslovens §17. I tillegg benyttes avkastning fra fondets oppbygde kapital. Skogtiltaksfondets sekretariat er lagt til Norges Skogeierforbund.

5.8. Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi i landbruket – Innovasjon Norge

Bioenergiprogrammet disponerer 67 millioner kroner for 2018 fra Landbruks- og matdepartementet, der forvaltninga er lagt til Innovasjon Norge.

Formålet med midler til bioenergiformål er å stimulere jord- og skogeiere til å produsere, bruke og levere bioenergi i form av brensel eller ferdig varme. Anlegg som bygges bør bidra til utnyttelse av energi fra skog eller kulturlandskap, og bygges for å kunne bruke lokalt produsert brensel. I tillegg til å gi økt verdiskaping skal det legges vekt på de ringvirkninger og den kompetanseeffekt programmet kan bidra til.

Alle prosjekter som gis støtte må kunne vise til klar reduksjon i utslipp av klimagass. Programmet skal bidra til at landbruket 1) selger varme basert på biobrensel, 2) bruker bioenergi i egne bygninger og virksomhet, og 3) selger biobrensel.

Det kan gis tilskudd eller en kombinasjon av lån og tilskudd til:

- anlegg for varmesalg
- gårdsvarmeanlegg
- varmeanlegg for veksthus
- biogassproduksjon
- lager- og tørkeanlegg for brenselsflis

Det kan også gi tilskudd til myke investeringer:

- Konsulenthjelp til forstudier, forprosjekter og utredninger
- Kompetanse og informasjonstiltak

Mer informasjon finnes på www.innovasjon Norge.no/no/finansiering/bioenergiprogrammet/

5.9. Treprogrammet – Innovasjon Norge

Målet er økt verdiskaping i bruk av tre og økt bruk av tre. Bruk av fornybart materiale fra skog kan bidra til reduksjon i klimagassutslipp. Store og små bedrifter over hele landet kan søke støtte til utviklingsprosjekter.

Bedrifter kan få tilskudd til delvis dekning av kostnader i et utviklingsprosjekt som bidrar til økt industrialisering:

- Produktutvikling: Uttesting, utvikling og dokumentasjon av treprodukt
- Prosessutvikling: Kompetanseoppbygging og gjennomføring av industrialisering og effektiviseringstiltak i produksjon
- Bedriftsutvikling: Videreutvikling av forretningsplan, spesifikk kompetanseutvikling, innhenting av internasjonal kunnskap, samt samarbeidstiltak mellom produksjonsbedrifter
- Mulighetsstudie for uttesting av industrialiserbare byggkonsept: Kartlegging av kunnskap, behovsanalyse for beslutningsgrunnlag

Mer informasjon finnes på <https://www.innovasjon Norge.no/tre>

6. Kommunale tiltaksplaner og retningslinjer for bruk av virkemidlene

6.1. Kommunale tiltaksplaner for skogbruk

Kommunene i Finnmark har vedtatt retningslinjer for bruk av Nærings- og miljøtilskudd i skogbruket.

Det er et mål at alle kommuner skal ha oppdaterte tiltaksstrategier. Noen kommuner i Troms har revidert tiltaksstrategiene for nærings- og miljøtiltak i skogbruket, men noen kommuner gjenstår.

Alle kommunene i Troms har påbegynt arbeidet med hovedplan for skogsvegbygging. Arbeidet bør ferdigstilles.

6.2. Retningslinjer for skogsvegbygging og drift med taubane, hest o.a.

Overordna retningslinjer for prioritering av søknader om tilskudd til bygging av skogsveger og drift med taubane, hest og annet er fastsatt av Fylkesmannen i Troms 1.3.2018. Retningslinjene vil bli revidert i 2019 og gjort gjeldene for Troms og Finnmark. De publiseres på Fylkesmannens hjemmeside.

6.3 Hovedplan for skogbruksplanlegging

Hovedplan for skogbruksplanlegging er under utarbeiding og vil bli ferdigstilt senest i 2019 og lagt ved skog- og klimaprogrammet.